

Universitätsbibliothek Paderborn

Ōrigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita,
doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

V. Vnum & idem opus fuerunt Hexapla, & Octapla.

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

cola distinxisset, & invicem opposuisse, una cum Ebraici contextus adjunctione, Hexaplerorum nobis exemplum. A plurius reliquit. Diximus quoque id esse, Scriptum aliquod ad aliud adiecere; inde invicem, scripti alienius ad aliud adjecio. Itaque iheronimus, est Ebraici exemplaris ad reliquias interpretationes apposito. Hac prater legitimam sententiam à nonnullis alio detorta sunt.

Post Hexapla, ex quatuor Editionibus. Aquile, Symmachus, Septuaginta Interpretum, & Theodosianis simul conjunctis & oppositis, Tetrapla conflavit Adamantius, ut tradit Eusebius, & post illum Zonaras. Nec enim aliud sonant haec Eusebii verba: *ιδες τοις εις την ουμανην την ιερων οικουσαν απειλητην επιδημοτην εν της τελευταιοις διατελεσσαν*, quam eum post Hexapla, ex his quatuor Editionibus Tetrapla seorum compiegisse; non vero in Tetraplis seorum digestas, & separatis discretas tuisse singulas interpretationes, ita ut suas singule paginas occuparent: in iisdem enim fuerunt paginis descripta omnes ac invicem opposita, sive, ut ait Epiphanius, *ουν επειδηποτε*, qui & addit, si Tetraplis Gracis Dipla Ebrea tuisserint adjuncta, prodiisse Hexapla; quod fieri certe non potuerit, nisi e regione invicem opposita essent in iisdem paginis Tetraplorum Graecariorum editiones, quemadmodum & in Hexaplis.

V. Animadversionem nostram requirit, quod idem ait Eusebius, collectis in unum sex Editionibus Græcis, & adjecto Ebraico contextu Hexapla nobis Originem reliquise; Psalmorum vero Hexapla Græcis editionibus septem constituite. Eusebio consentiunt Scholia Romana in Editionem 76, in quibus nonnumquam super Psalmos Hexapla citantur. Consentit & Epiphanius Har. 6. 4. cap. 3. & post illum Zonaras, qui diserte prouincent Hexapla sex Editiones Græcas, cum gemina Ebraicæ textus descriptione fusse complexa. Quarti igitur potest, cur Hexapla dicta sint, quæ octo columnas habuerent. Nec

*Erasmo. De
distr. &
lib. Org.
Magdeb.
Cont. 3. cap.
10.*

completum. Quia ergo potest, ut comparetur quodcumque numerus, et hoc est, non à numero
enim, puto, cum Erafino & Magdeburgensis sentit quisquam *Εαντά*, non à numero
appellationem esse fortissima, sed à verbo *Εαντών*, quod est, *explano*: nam unde facta dice-
rentur voces, *ηγαντά*, & *ιγαντά*; Respondent nonnulli Hexapla dicta, non à numero co-
lumnarum, sed à numero Interpretationum sex; nulla habita contextus Ebraicarum ratione,
qui inter Interpretationes numerari non debuit. Hinc opinioni favere videtur Enchirionis

qui inter Interpretationes numerari non debuit. Hinc opinioni favere videtur Epiphanius loco mox allato , cum ait: *αντί της πάσαι παγκατεβούσης δι τέσσαρων γενεθλίων, οι δύο της δύο επεξιάν εμφανίζονται* Ideo ut Vetus omne Testamentum ys Hexaplis . & gemino Ebraico contextu fuerit comprehensum : ubi aperte Hexapla Græca à Diplois Ebraicis distinguit. Hexapla ergo, inquit, à sex Interpretationibus fuerunt denominata , quemadmodum Tetrapla à quatuor , ac ideo falli qui Hexaplis vulgatas quatuor editions Græcas , & exemplaria duo Ebraica assignant. Id si sit, palam fibi repugnaverit Epiphanius libro De ponderi & mensur. cap. 19. qui ita differat: *ηγετή γέρε εἰς τα ἑπτάλυτα, οταν εἴ τοι αὐτόν, οι συμμάχοι, ηγετή στρατιώνα θεού, οι δρεπανοί επιτίθενται ουν τοτε σερδινά δῶν, ηγετά ποταράν η ποταράν οι λίθοι τοῖς ή ιθερούσι ουναρτοῦσσι, ή τέσσαραν γενεθλίου* i.e. η πινακίδα, η ηταν ιριστεία ουναρτούσσι, ανοτούσσι τοι τοις διατάξιαν γελεῖ*) Tetrapla enim Grecis constant, cum Aquile, & Symmacho, & Septuaginta Senni, & Theodotionis interpretationes simul conjuncte sunt: que columnæ quatuor sibi Ebraicis anabus adiungantur, Hexapla dicuntur: quod si Quinta & Sexta interpretatio accesserint, sequentur Octapla nominentur. Quibus adsonat Rufinus in interpretatione decimi sexti capituli libri *Nicot. Thes. sexti Historie Eusebii.* Alio vero abit Nicetas, & Dipla Ebraica, quoniam idem omnino E enb. sib. 4. Har. 31. continebant, pro una, eaque bipartita columnæ habita tuisce vult, aque illa cum δύο. Aquila, Symmacho, Theodotione, ac Quinta editione sex columnas constituisse, ac Hexa-

pla inde fuisse appellata.
Has inter oppositas & repugnantes sententias, novam, &c, nisi me animus fallit, verissimam tunc. Falsum est, quod vulgo creditur Quintam, & Sextam Editionem universos Scriptura libros fuisse complexas. Aliquot duntaxat continebant ex illis, eosque potissimum qui versibus constanter apud Ebraeos. En tibi testem Hieronymum in Epistola ad Tit. 3. 9. *Vnde & nobis certa sunt omnes Veteris Legis libros, quos vir doctus Adamantius in Hexapla digestissit, de Cesariensi Bibliotheca descriptos, ex ipsis authenticis emendare; in quibus & ipsa libras propriis sunt characteribus verba descripta, & Gracis literis tramite expressa vicino. Aquila etiam, & Symmachus, LXX quoque, & Theodosio suum ordinem tenent.* Nonnulli vero libri, & maxime hi qui apud Hebreos verbi compositi sunt, tria alias Editiones additae habent, quam Quintam & Sextam, & Septimanam translationem vocant, auctoritatem sine nominibus Interpretum confuscata. Itaque in in illa variatum Editionum coagmentatione, aliqui libri quatuor duuntas constabant editionibus, cum Diplis Ebraicis; atque hi libri erant vere i. Exempli. Sex vero habebant editiones Gracas, cum Diplis Ebraicis, alijs libti per versus composti, excepto Psalterio, nempe Proverbia, Ecclesiastis, & Canticum: ac proinde erant i. Exempli. At liber Psalmorum prater geminas Ebraici contextus columnas septem editiones continebat, meritoque librum hunc i. Exempli fuisse dices. Igitur Opus istud Originis partim era Hexaplium, partim Octaplum, partim Enneaplum: sed Septimæ editionis, quæ ad unum pertinebat

A Psalterium, in tota Bibliorum denominanda mole ratio habita non est, ideoque à nemine Enneapla dicta sunt. Afferit etiam Origenes ab interpretationibus Aquilæ & Theodotionis absuisse Threnos Ieremia. Itaque Liber ille fuerit *n̄p̄ān̄c̄*, sed totum corpus Bibliorum propter libri exiguitatem Tetraplum diei non debuit. Quidam Hexapla ista volumina appellarunt, forte etiam Hexapla ab Origene inscripta sunt, quod magna illorum pars quatuor editionibus, Aquilæ, Symmachi, & Theodotionis, ac Diplis præterea Ebraicis esset confata: alij vero cum his voluminibus sex editiones Græcas præter Ebraica exemplaria inesse intelligenter, Octapla vocanda censuerunt. Quapropter nemo mirari debet cur Hexaplis sex editiones Græcas, & duos contextus Ebraicos fuisse intextos dixerint Eusebius, Epiphanius, & Zonaras: intextæ quippe erant editiones illæ sex in aliis quibus duxataxat libris, non in universis; nam quamvis intexta itidem essent in Psalmis editiones septem, Hexapla tamen Psalmorum idem dixit Eusebius. Manifestum ergo est unum idemque opus fuisse Hexapla & Octapla, sed à diversis quibus constabat partibus diversas appellations habuisse. Tetrapla autem privatum fuit ac separatum opus ab Origene post Hexapla accuratum, in studiosorum gratiam, quibus tantum abs re sua vel otio vel facultatis non erat, ut Hexapla comparare possent. Nec quemquam moveat quod scribit Hieronymus, *Exceptis Septuaginta Interpretibus, alias quoque editiones in unum congregasse*

*Eiern. De
script. Erc.
in Orig.
Freculph.
Chrys. Tom.
2.4.3. c. 2.
Him. Aug.
De script.
Ecclesi.*

volumen; quod & ex Hieronymo transtulerunt Freculphus Lexoviensis, & Honorius Augustodunensis: id enim sibi volunt, præter LXX Interpretates, reliquos etiam Origenem in unum volumen congregasse.

C VI. Ex his facile intelligitur quantum ratio Scaligerum fugerit, qui in delineatione Hexaplorum seu Octaplorum, quam in Sacras suas Exercitationes retulit Heinlius, utrumque Ebraicum contextum post interpretationes Græcas sex in finem conjetit. Si modo revera Scaligeri fuit hæc delineatio, quod dubium mihi faciunt Scaligeriana nuper edita, in quibus Octaplorum columnas enumerans, prioribus locis Ebraicas duas recentet. Nec felicior Heinlius, cum columnas ibidem Hexaplorum describens, tertiam attribuit Septuaginta Interpretibus, quartam Aquilæ, quintam Theodotioni, & sextam Symmacho. Neque iis excusandis sufficit Nicetas Acominatus auctoritas, qui in simili versatu est errore, *Nicet. Theof.
orbis fiduk.
4.1.1.1. c. 31.
Ex. 4.2.2.2.*

D in Tetraplis dispositas editiones Græcas censens ac in Hexaplis, & priorem in illis locum *Epiph. Dr.
c. 19.*

Et oī assignans, in his tertium. Hos in fraudem videtur illexisse Philoponus, qui in libro *dei rogo nō dñe loca Sancti Contextus ex his quatuor interpretationibus afferens, priore loco* *ēi oī collocat; his subiicit Aquilam, huic Theodotionem, illi Symmachum. Nec enim Tetrapla representare Philoponus instituit; sed in interpretationibus disponendis Interpretum statutum respexit: cum clarum sit ceteroquin ex Epiphiano postremam columnam obtinuisse Theodotionem tam in Tetraplis quam in Hexapis, secundam Sym-*

*machum, atque hos inter medios Septuaginta incessuisse. ἦπαντα γαρ εἰν, οὐκον
νεγ, ὅτα αὶ τὸ αὐτὸν. Καὶ οὐαύχα, καὶ ἡδουηστα σύν, καὶ θεοντων. Τούτων γε
τοπειάς. Τυν enim existunt Græcanica Tetrapla, quando interpretationes Aquila, Symmachii, Septu-*

E gma Senni, & Theodotioni in unum fuerint composite. Tuum addit, si Dipla Ebraica prafigantur, confitari Hexapla. Pro Origenianorum Tetraplorum specimine haberi non posse loca illa à Philopono è quatuor Græcis interpretationibus detraha probari quoque potest ex Philastrio, qui Hæc. 137, afferit Aquile conversiones in medio librorum numquam fuisse positas, sed dextræ, levæque assignari solitas fuisse. Aquile interpretatio in Tetraplis priore loco ponebatur; qui locus diverso respectu vel dexter erat, vel sinistri: legentum respectu sinistri erat, dexter libri ipsius. Itaque alij dextro loco situm esse, alij sinistro scripserant. Id cum legisset Philastrius, existimat Aquilam in aliquibus Tetraplorum exemplaribus dextrum tenuisse locum, in aliis sinistrum; sed hallucinatus est, nam semper columna huic deputatus est, quæ ad Lectorum levam collocata erat. Ut ut est, certe in medio

F numquam fuisse constat: fuisse autem, si priorem columnam occupassent Septuaginta Interpretes, Aquila secundam. Refellitur etiam ex supradictis Salmasius, qui hæc scribit in Commentario de Hellenistica: *Sed inquam Hieronymus Quinta & Sexta editionis meminit;* & cum Hexapla voraret, intelligit Tetrapla Græcanica, cum Diplis Hebraicis, qua Hexapla fuissebant. Et mox allatis quibusdam Hieronymi locis, in quibus Græca solum quatuor Editiones memorantur, subiicit: *Apparet ex his Origenem quatuor tantam editiones inter se comparasse, & compoſuisse in Tetraplis, que cum duobus Hebraicis textibus Hexapla illa Ecclesiæ dedicata contexebant.* Certe in Hieronymi verbis à me supra allatis ē Commentariis in Epistola ad Titum, mentio fit Quinta & Sexta editionis, & sepissime in Epistola ad Suniam & Fretellam, aliisque locis. Hexapla autem dicta sunt ea, non quæ Tetrapla solum Græcanica, cum Diplis Ebraicis, sed quæ Quintam præterea, & Sextam, ac Septimam editionem, non ubique,